

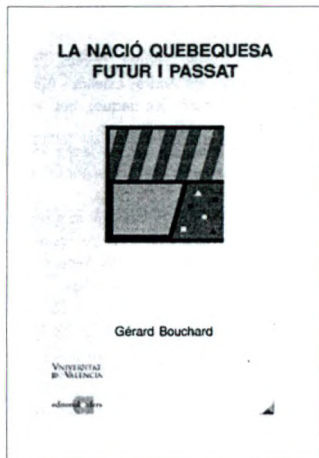
Un mirall universal

Aquest llibre del professor Gérard Bouchard ens permet comprendre quelcom que des de la perspectiva catalana (i europea en general) sovint no es té en compte. Abans de referir-nos-hi, però, presentem molt breument l'autor i l'obra.

El professor Gérard Bouchard és historiador i sociòleg i un dels intel·lectuals més rellevants del país. Professor de la Universitat del Quebec a Chicoutimi, és també investigador titular de l'Institut interuniversitari des Recherches sur les Populations (IREP). La seva especialitat és la demografia històrica, concretada especialment al Quebec. Darrerament, però, també ha treballat els estudis culturals comparats. Entre l'abundant producció publicada, destaquem els estudis i assajos següents: *Population, économie, famille au Saguenay* (1996), *La nation québécoise au futur et au passé* (1999) i la molt celebrada *Génèse des nations et cultures du Nouveau Monde. Essai d'histoire comparée* (2000), autèntica obra de referència, malgrat ser d'aparició recent. També ha escrit un bon nombre d'articles en revistes acadèmiques del Canadà, dels Estats Units i d'Europa. Els seus articles d'intervenció en el debat polític i social quebequès, els publica en diaris (*Le Devoir*, *La Presse de Montréal*), entre d'altres, i també a la revista *L'Action nationale*.

Pel que fa a l'obra que ressenyem, de fet es tracta d'una recopilació de tres textos ja publicats amb anterioritat per l'autor, que ara han estat traduïts al català. La primera part reflexiona entorn de les ruptures i continuïtats que ha conegut el Quebec al llarg dels anys. Concretament, s'ocupa de la qüestió central de l'anomenat «paradigma de la supervivència» i de les profundes transformacions ocorregudes durant les darreres dècades. La segona proposa el seu model de nació quebequesa. Finalment, en la darrera part, es qüestiona la necessitat de reescriure la història nacional del Quebec.

Tal com s'ha dit més amunt, aquesta obra presenta un gran interès pel públic català. Per a molts de nosaltres els quebequesos són uns «francesos» que viuen a Amèrica, és a dir, són un tros de França traslladat a l'altra banda de l'Atlàntic. D'aquesta manera, els quebequesos sovint solen ser vistos segons els clíex típics i tòpics que des de casa nos-

tra s'assignen als habitants de l'hexàgon. Contràriament, ve a dir Bouchard, els quebequesos (i les quebequeses) són americans que —majoritàriament— parlen francès o, si es vol, són americans francòfons. Com es pot veure de forma immediata, l'adopció d'aquesta segona perspectiva ens obliga a un replantejament a fons de la nostra percepció del poble quebequès. Això és el que vol provocar Bouchard. Concretament, l'autor critica que els discursos sobre la nació quebequesa posin l'accent en les referències a la «mare pàtria», presa com a model a seguir sobretot per una determinada elit cultural i intel·lectual que ha teoritzat fins al límit entorn de la «supervivència», entesa com a paradigma de la cultura nacional.

Contràriament, Bouchard proposa emfasitzar el caràcter americà del Quebec i, per tant, passar a comprendre'l com a «col·lectivitat del Nou Món», oberta més cap al futur que estrictament cap al passat. Aquesta proposta de percepció del país redueix el coeficient ètnic a un de sol:

Gérard Bouchard
La nació quebequesa: futur i passat
Trad. de Pau Viciano
Afers-PUV, Catarroja-València, 2003
266 pàgs.

la llengua. El francès, en aquest sentit, esdevé la llengua pública comuna en què es comunica una societat quebequesa plurilingüe, pluricultural, pluriètnica, formada per una majoria francòfona, i per les minories anglòfones, al·lòfones (comunitats procedents de la immigració no anglòfona) i pels pobles autòctons (o primeres nacions). Cal tenir en compte, en aquest sentit, que, gràcies a les polítiques lingüístiques desenvolupades d'ençà 1977, actualment la francofonia quebequesa —és a dir, els quebequesos que, independentment del seu grup d'origen, parlen o saben francès— és del 94% del total de la població. L'altre vessant d'aquest Quebec entès com a col·lectivitat nova és, òbviament, el civíic: respecte a la diversitat, manteniment de la cohesió col·lectiva i lluita contra la discriminació. Tot plegat, pressuposa els habitants del Quebec com a ciutadans amb drets. D'aquesta manera, els referents que proposa Bouchard són els de les noves col·lectivitats formades bàsicament com a conseqüència de les diferents onades migratòries que interactuen amb la població establerta amb anterioritat. L'autor cita en diverses ocasions els casos d'Austràlia, Xile o Argentina, entre d'altres. També esmenta el de Puerto Rico, si bé pel fet de ser l'única col·lectivitat nova que, juntament amb el Quebec, no ha reeixit a assolir el ple desenvolupament polític i institucional, és a dir, la Independència. En aquest sentit, l'autor lamenta que el Canadà no hagi reeixit a l'hora d'esdevenir un marc pel ple desenvolupament de la nació quebequesa: «Canadà tampoc no ha reeixit a arranjar al seu si les condicions que haurien permès al Quebec de desenvolupar-se plenament com a nació i com a societat francòfona responsable». I afegeix que «Preconitzar la sobirania del Quebec és simplement estendre l'acta d'aquesta incapacitat prolongada, tantes vegades demostrada».

En definitiva, doncs, hem de felicitar la iniciativa de l'editorial Afers i de la Universitat de València en publicar aquest assaig. Els temes que s'hi tracten no són en cap cas d'abast exclusivament local, sinó que tenen una dimensió universal, en la qual els propis catalans i catalanes ens hi veurem reflectits.